

ספר ליקוטי מזהר"ז

לרבינו הקדוש הנחל נובע מקור חכמה
רבינו נחמן מברסלב זיע"א
מבואר ע"י הרה"ח ר' שמעון טייכנר שליט"א

הקדמה
שיר נעים
מאמר לכו חזו
ותורות א' - ג' בליקו"מ קמא

ביאור מורחב ומשולב המבאר, מסביר ומאיר
את דברי רבינו הקדוש כולל מקורות חז"ל,
הזוה"ק וכתבי האריז"ל המובאים בספר הק'
על מנת לעורר ולחזק את הלומד לעבודה
מעשית בעבודת ה' ע"פ רביה"ק

חלק א'

שיעורים בהירים
בליקוטי מוהר"ן
שנשמעו והודפסו מפי הרב שמעון טייכנר

יוצא לאור בחסדי השם יתברך
על ידי מכון -----

להערות, תיקונים ותרומות להדפסות הבאות
ולהשיג את הספר:
052-764-5243
02-5021064

עימוד, עיצוב וכריכה:
ש. רוזנטל 053-416-5903

כל הזכויות שמורות למחבר ©

אין להעתיק או להפיץ ספר זה או קטעים ממנו בשום צורה ובשום אמצעי,
אלקטרוני או מכני, לרבות צילום והקלטה, ללא אישור בכתב מהמחבר.

נדפס בארץ ישראל

ספר

לקוטי מוהר"ן

הנכבד והנורא. מי כמוהו מוהר. היוצא בקדושה ובטהרה. מפי קדש קדשים. גבון לחש וחכם חרשים. הלוא הוא כבוד אדונינו מורנו ורבינו. הרב האמת. הגאון הקדוש האמתי. נחל נובע מקור חכמה. אור ישראל וקדושו. המפרסם בכל קצוי ארץ וים רחוקים. שמו קדש. מורנו ורבינו הרב רבי **נחמן** זכר צדיק וקדוש לברכה, מקהלת **ברסלב**. בהרב הויתיק וחסיד מו"ה שמחה זצ"ל. בן לאותו צדיק הרב הקדוש המפרסם מו"ה **נחמן הארידענקיר** זצוק"ל. ומצד אמו הצדקת המפרסמת בשם טוב מרת פיגא זצ"ל. הוא נין ונכד להרב הקדוש רבן של כל ישראל. ק"ש מו"ה **ישראל בעל שם טוב** זצוק"ל ישמח אביו ואמו ותגל יולדתה. עטרת זקנים בני בנים. בזכותם יאיר עלינו חסדי דויד הנאמנים. ונזכה לחזות בנעם ה' פנים אל פנים. חיש קל מהרה נשוב לציון ברננים. במהרה בימינו אמן.

במקום הקדמה

בס"ד חי אלול, חודש הרחמים תשפ"ג

לפני כיובל ועשור (בשנת תשכ"ה) בהיותי בחור צעיר, תלמיד בישיבת פוניבז' לצעירים, השתתפתי לראשונה בשיעור בליקוטי מוהר"ן. השיעור התקיים בביתו של אחד מחסידי ברסלב הנודעים, אשר שימש אז בתפקיד מנהלה הרוחני של ישיבת ברסלב בבני ברק, ונלמד בו מאמר מ"ח תנינא. רושם עז עשה עלי המאמר והאיר הערה גדולה. זו נסכה בלבי תקווה ועידוד להתקדם, להתאמץ ולעלות ביגיעת התורה ובעבודת השי"ת.

מאמר זה ליווה אותי זמן רב ופתח לי פתח להוסיף ללמוד ולהכיר את ספרו של רבי נחמן זצ"ל, המדריך את מי שחפץ בכך, בדרך עלייתו במדרגות הקדושה בעבודת השי"ת, ומעניק תמיכה ועידוד באור נפלא. לפני כעשור יצא ספר הנקרא "האיגרת" (כך כינו חסידי ברסלב למאמר מ"ח הנ"ל) עם הביאור שלי מעובד משיעורים שמסרתי על אותו מאמר אשר התקבל מאד על הציבור החסיד בכלל ועל חסידי ברסלב בפרט.

עקב כך, החלטתי להמשיך את המגמה הזאת ולהוציא לאור מאמרים נוספים המבוארים על פי שיעורים שמסרתי בתקווה לגמור את כל ספר ליקוטי מוהר"ן מתחילת ההקדמה של רבי נתן ז"ל ועד סוף תנינא. והרי לפניכם כרך הראשון שבסדרה.

תודתי נתונה לתלמידי היקר אברהם שלומוביץ' אשר במסירות נפש ליווה אותי לאורך כל התקופה הארוכה של מסירת השיעורים האלו והשתדל להקליט ולסדר השיעורים על כל המאמרים באופן הטוב ביותר.

ולר' יעקב הרצברג שסדר וערך את השיעורים בצורה כשרונית ומדויקת מתוך ההקלטות.

ואחרון אחרון חביב לדוד מימוני שהוזיל מכספו ועודד בהתמדה שהמפעל הזה יצא מכוח אל הפועל על הצד היותר טוב. ויהי רצון שרבים יפיקו לקח טוב מהביאורים הנ"ל.

שמעון טייכנר

דבר המערכת

קורא יקר,

כרך זה, ראשון בסדרה שנועדה לפרש לבאר היטב את הספר הקדוש של רבי נחמן מברסלב זי"ע. תוכן הספר עובד על פי שיעוריו של הרב שמעון טייכנר שליט"א, מגדולי משפיעי ברסלב, הידוע בדרשותיו המיוחדות והבהירות. השיעורים נמסרו בפני קהל גדול של חברים מקשיבים בשיעור קבוע למעלה מעשרים שנה במוצאי שבת, אשר זכו לסיים את כל הספר פעמיים.

אי"ה נזכה להוציא כרכים נוספים עד גמר הספר ליקוטי מוהר"ן, בכוונה לעורר, לחזק ולעודד את עם ישראל ולקרב אותם לאבינו שבשמים בדרך רבנו ז"ל.

תגובות והערות יתקבלו בברכה: 052-764-5243

או במייל: RT613248@gmail.com

למידע נוסף על רכישת כרטיס השיעורים המוקלטים של שיעורי הרב טייכנר שליט"א על כל ספר ליקוטי מוהר"ן באונקי או כרטיס זיכרון, ניתן לפנות לטלפון או למייל הנ"ל

לכו חזו

מאמר זה מופיע בתחילת הספר ליקוטי מוהר"ן, עוד לפני תורה א, ובהמשך יתבאר מדוע. והנה את הסוד הנפלא המובא בו גילה רבינו לרבי נתן תלמידו בחודש אייר תק"ע, בהיותם בדרך מהעיר ברסלב לעיר אומן, לשם עבר רבינו לגור חצי שנה לפני הסתלקותו.

רבינו רמז שנים רבות לפני כן שיש לו רצון להיטמן בבית החיים בעיר אומן בין שלושים אלף הקדושים שנהרגו שם על קידוש ה', ונקברו בקבר אחים גדול שיצר כמו שתי גבעות, ושם אכן נקבר רבינו.

כאשר חלה רבינו שלוש שנים לפני כן את חוליו הידוע שממנו הסתלק, ידע שימיו ספורים ובקרב יצטרך לעלות למעלה ולהשאיר למטה את ציונו הקדוש במקום המוכן לכך מששת ימי בראשית לעסוק שם בתיקון החיים והמתים.

ומאחר שבאותם זמנים לא היה מקובל להעביר מיטה של נפטר מעיר לעיר, אלא היו קוברים כל אדם במקום שם הסתלק, ולכן כשראה רבינו שהסתלקותו קרבה ובאה, העביר את דירתו מברסלב לאומן כדי להיפטר שם ולהיקבר שם.

רבינו נפטר כידוע בחודש תשרי תקע"א, וכאמור, כחצי שנה לפני כן בחודש אייר, העתיק את מקום מגוריו לעיר אומן.

עניין הקדמת המאמר "לכו חזו"

והנה, הספר ליקוטי מוהר"ן נכתב בשני חלקים: ליקוטי מוהר"ן קמא - הוא הספר הראשון, וליקוטי מוהר"ן תנינא - הוא הספר השני. אין הבדל בין הספרים, מלבד הזמן בו נאמרו התורות המובאות בהם.

המאמרים שבחלק הראשון נאמרו לפני שנת תקס"ח, ובתחילה לא הודפסו, רק התלמידים היו כותבים כל אחד לעצמו לזיכרון, או שרבינו כתב אותם ונשארו גנוזים אצלו בכתב יד, וכן מאז התקרבותו התחיל רבי נתן לכתוב את מאמרי רבינו כאשר רבינו מגייה את מה שכתב רבי נתן.

רק בקיץ של תקס"ח ביקש רבינו להדפיס את הספר ליקוטי מוהר"ן ואז הודפס בעיר אוסטראה, ששם היה בית דפוס גדול - וזה היה אם כן כשנתיים וחצי לפני פטירתו.

במשך השנתיים וחצי שנשארו מהדפסת הספר הראשון ועד פטירתו הוסיף הרבי ואמר עוד מאמרים רבים, בזמנים בהם היו מתאספים התלמידים, כגון בראש השנה, בשבועות

ובחנוכה, או בשבתות בהם נוהג היה לנסוע לשבות עם החסידים בעריהם, כגון שבת בשלח ושבט נחמו.

את כל המאמרים האלו אסף רבי נתן ומעט אחר פטירת רבינו הדפיס אותם בספר שנקרא "ליקוטי מוהר"ן תנינא" כלומר "השני".

שלוש עשרה שנה לאחר הדפסת הספר הראשון, בשנת תקפ"א, רבי נתן הדפיס מהדורה חדשה של שני החלקים אחר שערך אותם מחדש וסידר אותם מחדש, ואף הוסיף מראי מקומות לפסוקים ומאמרי חז"ל המובאים בכל מאמר ומאמר.

הוא אף תיקן טעויות רבות שנכנסו בהדפסה הקודמת על ידי המדפיס שהדפיס את הספר שלא בנוכחות רבי נתן וטעה בהרבה דברים, כמו שמסופר בהקדמה לליקוטי מוהר"ן, ואחר כך הדפיס את המהדורה החדשה שהיא המהדורה שיש בידינו היום.

והנה, המאמר "לכו חזו" שנאמר חצי שנה לפני פטירת רבינו, היה לכאורה אמור להיות בחלק השני, שבו נמצאים כל המאמרים שנאמרו אחרי הדפסת הספר הראשון בשנת תקס"ח. למרות זאת, כשהדפיס רבי נתן את המהדורה המתוקנת שלו בשנת תקפ"א, הוא בחר לשבץ מאמר זה בחלק הראשון, ולא רק בחלק הראשון אלא כהקדמה לפני תורה א'.

כפי הנראה היתה לו לרבי נתן כוונה מיוחדת בזה, ואנו ניגע בנקודה זו כשנגיע לסוף המאמר ונקשר את הנאמר שם עם העובדה המעניינת מה ראה רבי נתן להדפיס את מאמר "לכו חזו" דווקא כהקדמה לחלק הראשון.

לְכוּ חֲזוּ מִפְעֻלוֹת ה' - מלים אלו הן חלק מפסוק בתהלים "לְכוּ חֲזוּ מִפְעֻלוֹת ה' אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ" (תהילים מו, ט), פסוק המעורר להתבונן בנפלאות ה' שעושה בעולם. חז"ל דרשו (ברכות ז:): "אל תקרי שְׁמוֹת אלא שְׁמוֹת", לומר שיש כזו פעולה אלוקית בעולם, שכל התכונות של האדם ויעודו וכד', מרומזים בשמו.

לפי זה ישנה לכאורה שאלה כיצד יודעים ההורים לקרוא לילד בשם הנכון כפי היעוד שלו? ובכן מובא בספרים הקדושים שבשעה שההורים חושבים לתת שם לבנם, מתנוצץ בהם רוח הקודש, דהיינו מסר אלוקי שגורם להם לבחור בשם השייך לילד כפי ייעודו.

מכאן הוראה למעשה, שלא להתערב להורים בבחירת השם לילדם, כי לאדם מן הצד לא ניתנה אותה "רוח הקודש" לדעת מה השם הראוי לילד זה, רק ההורים קבלו זאת.

היות ובמאמר זה מגלה רבינו כמה רמזים בשם של רבי שמעון בר יוחאי בהקשר לייעודו וכוחותיו, על כן הביא רבי נתן פסוק זה ככותרת ופתיחה למאמר.

ואם תשאל מדוע לא כתב אם כן את סוף הפסוק שדווקא שם מרומז סוד שמו של רבי שמעון בר יוחאי - התשובה היא שבאמת עיקר כוונת רבי נתן לעורר על הנפלאות שרבינו גילה ולכן פתח "לכו חזו מפעלות ה'", אמנם בתוך דבריו רמז גם על מהות המאמר כדרכו

עוד יתכן שלא סיים את הפסוק משום שאין במאמר עצמו פירוש לפסוק זה במיוחד, ואם היה מביא את הפסוק כולו, היה מקום לטעות ולחשוב שרבינו בעצמו הביא פסוק זה בתחילת דבריו, כדרכו להביא פעמים רבות פסוקים בפתחת כל מאמר, ואחר כך יפרש אותם הפסוקים על פי השגתו באותו מאמר.

ואם כן יכולים היו לטעות בשני אופנים, האחד - לחשוב שפסוק זה הוא חלק מהמאמר, והשני - שיבקשו להבין היכן דורש ומבאר רבינו את הפסוק במאמר עצמו ולא ימצאו.

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי לא רק אמר, אלא הִבְטִיחַ שְׁלֹא תִשְׁתַּכַּח תּוֹרַת מִיִּשְׂרָאֵל. ולא זו בלבד שהבטיח שלא תשכח התורה מישראל, אלא הבטיח עוד, שהדבר יהיה על ידו.

למעשה שתי הבטחות אלו נאמרו בשני זמנים שונים. כי פעם אחת הוא אמר שהתורה לא תשכח, ופעם אחרת אמר שזה יהיה על ידו, כמו שרבינו מביא כאן במאמר את שני המקורות, הן את המקום בו אמר שהתורה לא תשכח מישראל, והן את המקום בו אמר שזה יהיה על ידו.

והפלא הגדול בהתגלות הנפלא שרבינו מגלה, הוא שמצטרף את שני המקורות הללו וביחד עושה מהם דבר אחד, כמו שכתב כאן שרבי שמעון בר יוחאי הבטיח של תשכח התורה על ידו.

והראיה הראשונה לכך היא כְּמוּבָא בְּדִבְרֵי רַבּוּתֵינוּ, זְכוֹרָנָם לְבִרְכָּה (שִׁפְת קלח): פְּשׁוּנְכֵנְסוּ רַבּוּתֵינוּ לְפָרֵם בְּיִבְנָהּ הִיא זֶה אַחֵר חוֹרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הַשֵּׁנִי, שֶׁאֵז כָּבַד לֹא יָכֹל הַתְּנָאִים הַקְּדוּשִׁים לְלַמּוֹד בִּירוּשָׁלַיִם וְהִקִּימוּ יְשִׁיבָה בְּעִיר יְבֵנָה, שֶׁנִּקְרָא "כֶּרֶם" עַל שֶׁם שִׁישְׁבוּ בָּהּ שׁוּרוֹת שׁוּרוֹת שֶׁל תַּלְמִידִים כְּמוֹ שׁוּרוֹת הַכֶּרֶם.

ואז כשנכנסו רבوتינו ללמוד שם ביבנה, וראו את המצב הקשה של עם ישראל ואת הגזירות הנוראות שגזר קיסר רומא ובעיקר את הגזירה שלא ללמוד תורה אֲמָרוּ: עֲתִידָה תּוֹרָה שֶׁתִּשְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל וכוונתם היתה על העתיד הקרוב להם.

וזאת משום שהתורה בימיהם היתה כולה תורה שבעל-פה, וממילא בלא שיהיו תלמידים שלומדים ומשננים את התורה שבעל-פה מקטנותם, דהיינו מהיותם ילדים בני עשר, כמובא במשנה: בן חמש שנים למקרא, בן עשר למשנה וכו' בן חמש עשרה לגמרא וכו' (אבות ה), בודאי לא תוכל להישמר התורה.

המלחמה ביהדות

כי בחורבן בית שני, אז היו בעיקר הגזירות הנוראות על לימוד התורה. וכך השתלשל הדבר: קיסר רומי אספסיאנוס (שאמנם התמנה רק באמצע המצור על ירושלים) הוא זה שפקד על שריפת בית המקדש על ידי המצביא טיטוס שכבש את ירושלים ושרף את בית המקדש.

נמצא אספסיאנוס הוא הקיסר שעל ידו נחרב בית המקדש והוא שהרג בעם ישראל והגלה אותם וגרם לחורבן האיום והנורא.

אחריו קם קיסר חדש - אדריאנוס. הקיסר אדריאנוס היה עוד יותר גרוע מאספסיאנוס, כי אספסיאנוס נלחם ביהודים, ואילו אדריאנוס נלחם ביהדות עצמה! הוא שגזר על איסור לימוד תורה בעונש מוות, וכן גזר על ציצית, תפילין, שבת וכו', שכל מי שקיים מצוות אלו נחשב כעובר על דין המלכות.

כאמור, העובר אל איסור לימוד תורה ברבים נידון למוות, ובגלל איסור זה מתו עשרה הרוגי מלכות, שזה היה הסעיף החוקי מטעם המלכות שעל ידו נאסרו ונהרגו. חכמינו מסרו עצמם למיתה משום שראו שהגזירה הזו היא גזירת שמד, ובמקום של גזירת שמד לא אומרים פיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה, אלא צריכים עד הרגע האחרון כל עוד שנשמה באפי ללמוד וללמד במסירות נפש, יהיה מה שיהיה.

נמצא כפי המצב שראו חכמינו שהיו בכרם ביבנה, הם הבינו שהתורה תשכח חלילה מישראל.

התורה היא הערובה לגאולה

חכמינו ידעו עוד, שאם התורה תשכח מישראל פירושו שהגאולה לא יכולה לבוא. כי הגאולה באה כתוצאה מלימוד התורה וקיומה על ידי עם ישראל, שבזה שמקיימים את התורה בעולם החומר, על ידי זה הם ממשיכים את הרצון האלוקי אל החומר וממילא ממשיכים את הגילוי האלוקי אל החומר ועולם העשייה, שזו בעצם הגאולה.

כי מה שכתוב "וַיִּגְדֵּל פָּדוּד יְהוָה וְרָאוּ כָּל בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי יְהוָה דִּבֶּר" (ישעיה מ, ה), וכן "עֵין לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זִנְיָתָהּ יַעֲשֶׂה לְמַחְכָּה לֹ" (שם סד, ג), ועוד פסוקים רבים המדברים מהגילוי האלוקי והדעת האלוקית שתתגלה בצורה המרובה ביותר בלא שום צמצום ובלא שום הסתרה - זהו המצב שנקרא גאולה.

כל שאר הדברים הטובים שיהיו בזמן הגאולה, כמו "וְגֵר זָאֵב עִם כְּבֶשֶׂת וְנֹמֵר עִם גְּדִי יִרְפָּץ וגו'" (ישעיה יא, ו) הוא רק בגלל "כִּי מְלָאָה הָאָרֶץ דָּעָה אֶת ה'" (שם, ט), כלומר, הם רק תוצאה לגילוי המדובר.

כל השפע, טובה וברכה שיהיו אז, שכל הצינוורות הרוחניים ישפיעו את טובתם באופן המופלא המובא בחז"ל, כגון שעתידים העצים להוציא "גלוסקאות", עוגות מוכנות לאכילה, או בגדים וכו' - הכל הוא תוצאה מהגאולה עצמה שהיא כאמור התגלות כבוד ה' בעולם.

התגלות זו נעשית על ידי החיילים של הקב"ה, שהם עם ישראל שממשיכים את הרצון האלוקי לעולם הזה על ידי מצוות התורה, שעל ידי זה נוצר המצב שהעולם הזה משמש להתגלות הגילוי האלוקי.

ליקוטי מוהר"ן

ממילא מובן שאם תשכח התורה אזי לא ידעו לקיים אותה ולא תהיה גם גאולה. וגם אם יזכרו מעט אנשים איזה חלקים מהתורה, לא זו הדרך שעל ידה אפשר לקיים את התורה, שהרי אי אפשר לקיים מצווה "בערך", כי שיעורי כל מצווה ומצווה הם הכלים לגילוי האלוהי, וכל שינוי בגדר של המצווה הופך אותה לחסרת משמעות.

וזה כמו שאומרים העולם "תשעים ותשע אחוז כשר = מאה אחוז פסול". נמצא, בשביל לקיים את המצוות באמת באופן הנכון והמדויק, צריכים יותר מלזכור מעט כאן ומעט שם - צריכים ללמוד היטב את כל התורה כולה בכדי לדעת את רצון ה' על בוריו.

לכן על פי הנראה לעין לבד, שראו שהגזירות על לימוד התורה הן כה קשות, על ידי זה חזו חכמינו תחזית כה קודרת של שכחת התורה.

אבדת החכמה בבית שני

עוד הסתמכו על מה שכתוב בתורה בפרשות הקללות (בפרשת כי תבוא), ששם מבואר מה עתיד לקרות אם לא ישמעו בקול ה' ולא יקיימו מצוותיו.

כי שם כתוב למשל "והפלא ה' את מכתה ואת מפות זרעה מפות גדלת ונאמנות וחלים רעים ונאמנים" (דברים כה, נט), ולא פורש בפסוק מה מהות המכה כמו שפורש בשאר הפסוקים, רק אמר "והפלא ה' כו' מכות גדולות ונאמנות".

על זה שואלים חז"ל בגמרא (שבת קלח:): "הפלאה זו איני יודע מה היא", שלא ידעו מה פשר המכות המופלאות שעליהם נאמר "והפלא ה' את מכותך וגו'", עד שהביאו את הפסוק "לִכְן הִנְנִי יוֹסֵף לְהַפְלִיא אֶת הָעָם הַזֶּה הַפְּלֵא וּפְלֵא וּבִבְדָה חֲכֻמַּת חֲכָמָיו וּבִינַת נְבִיֵּי תִסְתַּתֶּר" (ישעיה כט, יד), ולמדו שהמכה המופלאה היא אבדת החכמה, שלא יהיו יותר תלמידי חכמים כי לא למדו מספיק, ולא יהיו נבונים כי לא הסבירו להם מספיק.

ומאחר שקללה זו לא התקיימה בחורבן בית ראשון, שהרי נשארו אז חכמים גדולים לישראל, כמו מרדכי, חנניה, עזריה ומישאל, דניאל, עזרא ונחמיה, שהם שכונו ביחד את אנשי כנסת הגדולה, וכל הידע של התורה שמשה קיבל מסיני ומסרה ליהושע וכו', הגיע לעזרא ונחמיה, ומהם לאנשי כנסת הגדולה.

והם בחכמתם הרבה תיקנו תקנות רבות לעם ישראל והמשיכו להעביר את התורה לשמעון הצדיק ולשמעון בן שטח ורבי יוסי בן יועזר, ולזוגות ולתנאים וכו' - נמצא, כל התורה נשארה עדיין על אף חורבן בית ראשון.

ומזה למדו חכמים שמאחר שהקללה לא התקיימה בחורבן בית ראשון, משמע שהכוונה בקללות היא לחורבן בית שני, ואם כן מלבד מה שרואים בעיניים, עוד כתוב גם בתורה שעתידיה התורה שתשכח וכו', וממילא אמרו מה שאמרו, כמובא "כְּשֶׁנֶכְנְסוּ רְבוּתֵינוּ לַפָּרֶם בַּיָּבֵנָה אָמְרוּ: עֲתִידָה תִּזְכָּר תִּשְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל".

את כל זה אמרו חז"ל בכרם ביבנה, אבל כנגד זה אומר רביה"ק: **וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי שְׁלֹא תִשְׁתַּכַּח -** במקור מובא שרבי שמעון לא אמר רק שלא תשכח אלא אמר "חס ושלום שתשתכח תורה מישראל". חס ושלום הוא ביטוי של הבטחה, דהיינו שרבי שמעון הבטיח בהבטחה גמורה שבודאי לא תשכח.

ומה ראייתו של רשב"י שלא תשכח התורה? **שְׁנַאמַר: "כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ"** - פסוק זה מובא גם הוא בספר דברים (לא, כא) והוא למעשה חותם את כל פרשת הקללות שאחת מהן היא אותו פסוק עליו נסמכו רבותינו לומר שהתורה עתידה להישכח, דהיינו מה שכתוב "והפלא ה' את מכותך וכו'".

ושם מעט לפני כן מובא הפסוק: **"וְאֶנְכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא עַל כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל אֱלֹהִים אֲחֵרִים"** (שם, יח), דהיינו שמספר שאחרי כל העוונות של ישראל, שתבוא כזו הסתרה שבהסתרה, אז **"וְעֲנִתָּהּ הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ"** - עם כל ההסתרות ועם כל הצרות רח"ל, התורה לא תשכח מישראל.

מחלוקת רבי שמעון וחכמים

והנה יש לדעת, שרבי שמעון בן יוחאי לא היה בכרם ביבנה, שהרי נולד כשלושים שנה אחר כך, ועד שנעשה תנא עברו עוד שלושים שנה לפחות, וממילא עברו כששים שנה מאז שרבותינו אמרו שעתידיה תורה שתשכח מישראל ועד שבא רבי שמעון ואמר שחס ושלום היא לא תשכח.

והביאור הוא שאחרי שרבותינו אמרו מה שאמרו, נהפכו דבריהם לברייתא שהועברה משיבה לשיבה ומדור לדור, וכמו שבאמת מובאים דבריהם בגמרא (שבת הנ"ל) בלשון "תנו רבנן כשנכנסו וכו'", דהיינו שדבריהם שאמרו כשנכנסו לכרם ביבנה נשנו מאז כברייתא המתחילה ב"תנו רבנן".

וכך הגיעה הברייתא גם לישיבתו של רבי שמעון בר יוחאי, וכששמע רבי שמעון את התנאים שונים את הברייתא, קם וחלק על דעת התנאים ששנו ברייתא זו, כי היה תנא ולתנא מותר לחלוק על תנא אחר, ואז אמר "חס ושלום שתשכח תורה מישראל, שנאמר "כי לא תשכח מפי זרעו".

נמצא יש כאן למעשה מחלוקת תנאים, האם התורה תשכח או שלא תשכח, וכנהוג, כל תנא מביא ראיה לדבריו מפסוק בתורה - רבותינו שביבנה הביאו ראיה לדבריהם מהפסוק "והפלא ה' את מכותך" בתוספת הבנה מהפסוק "לכן הנני יוסיף להפליא את העם הזה הפלא ופלא וגו'". ואילו רבי שמעון בר יוחאי הביא ראיה לדבריו מהפסוק "כי לא תשכח מפי זרעו".

והנה דרך הגמרא שכאשר תנא או אמורא מביא ראייה מפסוק אחד, והשני מביא ראייה מפסוק אחר, תמיד תשאל הגמרא מה ילמד הראשון מהפסוק של השני, ומה ילמד השני מהפסוק של הראשון, שהרי אם לא ילמדו אחרת את הפסוקים של השני, יהיו חייבים להודות לו או להישאר בסתירה.

וכך היא דרך הגמרא בכל מקום שיש מחלוקת והחולקים מביאים ראיות לדבריהם מפסוקים או ממילה מיותרת בפסוק או מלימוד של קל וחומר או גזירה שווה וכיוצא בזה, שתמיד תשאל הגמרא מה סבר ולמד זה על ראייתו של השני ומה סבר זה על ראייתו של הראשון, וכך תמשיך ותשאל עד שתגיע לנקודה ששם שורש המחלוקת בין הדעות.

ועתה, אם נעמיד את דברי רבותינו שביבנה ואת דברי רבי שמעון בר יוחאי כמחלוקת תנאים, נצטרך לשאול: וכי לא ראו רבותינו שביבנה את הפסוק "כי לא תשכח מפי זרעו"? וכן נצטרך לשאול: וכי לא ראה רבי שמעון בר יוחאי את הפסוק "והפלא ה' את מכותך"?

שורש המחלוקת בהבנת הפסוק "כי לא תשכח מפי זרעו"

והתשובה היא שבודאי ראו רבותינו שביבנה את הפסוק "כי לא תשכח מפי זרעו",

אבל הם למדו פשט אחר בפסוק ממה שלמד רבי שמעון בר יוחאי, כי הם למדו ששירת האזינו שעליה נאמר "וענתה השירה הזאת לעד" היא שלא תשכח מפי זרעו - כלומר לדעתם התורה עצמה תשכח ועם ישראל לא ידעו ללמוד ולקיים את המצוות, רק דבר אחד יזכרו והוא שירת האזינו.

כי כל שירת האזינו מדברת מכל הצרות שיהיו לישראל בגלות, ומכל מיני תופעות שיקרו בכל סוגי הגלויות עד עצם היום הזה, וממילא בכל פעם שתבוא איזה צרה ח"ו יזכרו שהנה זה מה שכתוב בשירת האזינו. וזו כוונת הכתוב "כי לא תשכח וכו'" שכל צרה תזכיר לנו את פרשת האזינו, ולכן היא לא תשכח מפי זרעו.

אבל רבי שמעון בר יוחאי סבר שהפסוק האומר "כי לא תשכח מפי זרעו" מדבר על כל התורה כולה, שכל התורה המכונה "שירה" לא תשכח. והראיה של רבי שמעון לדבריו היא כך:

הנה יש לנו תרי"ג מצוות, שהאחרונה בהן היא מצוות עשה לכתוב ספר תורה, ולמדו מצווה זו מהפסוק "וְעָתָה כְּתַבְּנוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלִמְדָהּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְיָהּ בְּפִיהֶם לְמַעַן תִּהְיֶה לִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל" (שם, יט). פסוק זה נאמר גם הוא בשירת האזינו מעט לפני שנאמר הפסוק "כי לא תשכח מפי זרעו", ורבותינו למדו ממנו מצוות עשה לכתוב ספר תורה.

נמצא שחז"ל כבר למדו ש"שירה" זו כל התורה כולה, וממילא מה שכתוב "וענתה השירה הזאת לכם לעד כי לא תשכח מפי זרעו", מדבר על כל התורה כולה ולא רק על שירת האזינו.

ידיעת החוקים בלא השורשים

עתה נשאר לברר מה יאמר רבי שמעון בר יוחאי על מה שאמרו רבותינו שהתורה עתידה להישכח והביאו ראייה מהפסוק "והפלא ה' את מכותך וכו'", שמדבר על אבידת חכמת חכמיו ובינת נבוניו כנ"ל.

ובכן רבי שמעון בר יוחאי הודה לפירוש הפסוק הזה באופן חלקי, דהיינו שהודה שתהיה ירידה בידיעת התורה, אבל לא שתהיה ח"ו שכחת התורה. לפי רבי שמעון בר יוחאי יזכרו ישראל היטב את הלכות התורה - איך שומרים שבת ואיך אוכלים מצות ואיך מניחים תפילין וכו' - כל זה עם ישראל תמיד ידעו היטב. רק הירידה בידיעת התורה תתבטא באבדן ידיעת שורשי ההלכות.

כי כל ההלכות שבידינו נובעות מהמשא ומתן של חכמי ישראל במשנה ובגמרא, וכפי שזה נקרא בארמית "שקלא וטריא", שהן הדעות השונות בדרשות התורה מהיכן לומדים כל דבר, ומדייקים בכל פרט ופרט מהיכן נלמד, שכל הדרשות הללו שמשתלשלות עד משה רבינו, שמיימי ועד החורבן עברה כל הלכה והלכה מסורת מבוררת על ידי חכמינו בכל פרט ופרט שבה, איך נלמד ונדרש וכו'.

וזה מה שאבד לנו - המהלך המביא לבירור ההלכה, שכן אמר שם רבי שמעון בר יוחאי "שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד" (גמרא שבת הנ"ל). כלומר, ידעו מה היא ההלכה, שכן כך וכך כתוב במשנה, אבל מה המקור, ואיך דרשו, ומה הסברה וכו' לא ידעו.

כל מה שידעו רבותינו הקדומים שנאמר עליהם שלבם היה פתוח כאולם והידע שלהם בתורה היה אדיר, וידעו כל דבר ודבר איך השתלשל מתוך הפסוקים, בפשט רמז דרוש סוד, וכל הסוגיות הסברות שבגמרא, ושבעים פנים שבתורה וכו' - המהלך הנפלא הזה, הוא שילך לאט לאט לאיבוד במהלך הגלות.

וזאת משום שבשביל זה צריך תלמידים חכמים ונבונים, והפסוק אמר "ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו תסתתר".

אבל איך לקיים את התורה וההלכה, זה יישאר בעם ישראל, וממילא אחר שמקיימים את ההלכות והמצוות באופן נכון, תבוא גם הגאולה.

הכלל הוא שחכמי יבנה הבינו שבלא תורה אין גאולה וגם אין עם ישראל, ולכן אחרי התחזית ה"קודרת" של חכמי יבנה הוסיף עוד רבי אליעזר ואמר לתקן תקנה שלא להתחתן

יותר, שהרי כל תכלית הנישואין היא להביא בנים לעולם שילמדו תורה, ואם אי אפשר ללמוד תורה לשם מה צריכים בנים?

כי עם ישראל בלא תורה אין לו שום מציאות, כי איננו כשאר אומות העולם שכל מציאותם בעולם היא לאומית שמוסיפים עוד דגל צבעוני בגלובוס, אלא עם ישראל הם עם שיש לו שליחות, שאם היא לא מתקיימת אין שום סבה לקיומם (כמובן שחכמים לא קיבלו את דברי רבי אליעזר להלכה).

אכן, רבי שמעון בר יוחאי סתר את כל הדברים מעיקרם והביא את הדעה ופסק את ההלכה והבטיח שהתורה לא תשכח מישראל ח"ו על ידו וְכַמְבָּאָר בְּזֵהָר (נְשָׂא קַבְדִּי): בְּהַאי חֲבוּרָא דְאֵיהּ סִפְרָא זֵהָר יִפְקִין בֵּיה מִן גְּלוּתָא דְהֵיִינוּ עַל יְדֵי סִפְרָא זֵהָר שְׁכַתְבִּי רִשְׁבִּי שְׁעַל יְדוּ יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מֵהַגְלוּת.

הזכרנו לעיל שבלי תורה אין גאולה, כלומר לא יוצאים מן הגלות, ואם כן, כשכתוב בזוהר שעל ידי חיבור הזוהר יצאו מן הגלות, משמע שהתורה שעל ידה תהיה הגאולה, היא התורה שגילה רבי שמעון בר יוחאי בספר הזוהר, ואם כן יוצא שעל ידי רבי שמעון לא תשכח התורה מישראל.

אחרי שניתנה רשות לרבי שמעון בר יוחאי לגלות את הזוהר וללמד את סודותיו לתלמידיו, וכל החכמה של תורת הסוד תהיה מסודרת וערוכה בספר, דבר שלא היה עד אז, על ידי זה יכול תוכל לבוא גם הגאולה.

גילוי סודות הזוהר לרפא את כנסת ישראל

עד רבי שמעון עברה תורת הסוד מדור לדור מרב לתלמיד מפה לאוזן בלבד, ורבי שמעון עצמו למד את סודות התורה מרבו רבי עקיבא, ורבי עקיבא מרבו רבי אליעזר הגדול עד אנשי כנסת הגדולה והנביאים ועד משה רבינו.

כי סודות התורה, דהיינו מעשה בראשית ומעשה מרכבה, התקבלו מסיני עם שאר התורה שבעל פה, אלא שעד ימיו של רבי שמעון היה אסור לדבר מזה בגלוי, רק היתה עוברת חכמה זו בסוד וברמזים לתלמידים מועטים מאוד, וכל תורת הקבלה היתה מלובשת במשלים ובמעשיות כמו שרבינו אומר במקום אחר.

ועל זה נאמר "כבשים ללבושך" דברים שהם כבשונו של עולם יהיו תחת לבושך (חגיגה יג.), וכן נאמר "חֲמוּקֵי יִרְכֶּיךָ כְּמוֹ חֲלָאִים מַעֲשֵׂה יְדֵי אָמֶן" (שיש השירים ז, ב), למה נמשלו דברי תורה לירך, אלא מה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר (סוכה מט:).

אבל כאשר ראה הקב"ה שמצבם של עם ישראל ירד מאוד אחר חורבן בית שני, הוא ריחם עלינו והוריד לנו אור גדול שיאיר לנו את חשכת הגלות עד ביאת משיח ועד בכלל, ונתן

רשות לרבי שמעון בר יוחאי לגלות את הזוהר וכו' כנ"ל, כדי שיוכלו סודות התורה לעבור מדור לדור בצורה מסודרת.

ועל ידי האור הגדול של הזוהר לא תשכח התורה מישראל, כי כאשר עם ישראל יודע שמאחרי כל מצווה ומצווה יש סודות כאלה נוראים, ויש לכל פרט ופרט בתורה ובכל מצווה ומצווה ובכל הלכה והלכה כזו משמעות בכל העולמות, הן העולם הזה ולמעלה למעלה לכל העולמות כולם, זה נותן כוח לכל עם ישראל.

כי מצד אחד, גם אנשים פשוטים שלא משיגים רק רואים מרחוק ומבינים שיש בכל התורה סודות גדולים, מקבלים על ידי זה כוח לשמור על היהדות הפשוטה שלהם, ומצד שני עצם הלימוד בזוהר נותן חיזוק לנשמה של האדם, שבכל מצב הוא יהיה דבוק בה', ויזכור את ה' ויתאמץ לקיים את ההלכה.

אור חדש שלא היה לחכמי יבנה

האור הזה שירד על ידי שה' יתברך ריחם על עם ישראל ונתן רשות לרבי שמעון בר יוחאי לגלות את הסודות שקיבלו חכמי ישראל מסיני, זה מה שגרם למציאות חדשה, ויצר מפנה בעולם, שגם בתוקף ההסתרה וחשכת הגלות, יהיה כוח לעם ישראל ללמוד את התורה ולקיים אותה. ועל זה אמר כאן רבינו, שלא תשכח מישראל על ידו - על ידי רבי שמעון בר יוחאי.

על פי זה מובן דבר גדול מאוד, שבזמן רבותינו ביבנה כאשר עדיין לא ניתנה הרשות לגלות את סודות התורה, באמת הם הבינו היטב את המציאות וצדקו לחלוטין במה שאמרו שלפי המצב שהיה אז, עתידה תורה שתשכח מישראל, ואין מקום לדרוש את הפסוק "כי לא תשכח מפי זרעו" על כל התורה כולה.

אבל כשהגיע רבי שמעון בר יוחאי נולדה מציאות חדשה, שלא היתה בזמנם, והוא מציאות הזוהר הקדוש בעולם, שמציאות זו שינתה את כל התמונה. כי אם יש כבר זוהר בעולם - זו תהיה הערובה שהתורה לא תשכח, וכעת ניתן היה לדרוש את הפסוק הנ"ל על כל התורה כולה כמו שלמד רבי שמעון.

נמצא שחז"ל לא טעו בדרך שדרשו, אלא שהיו חסרים את הנתונים החדשים שבאו עם הרשות שניתנה לרבי שמעון לגלות את הזוהר הקדוש.

בלא תורה אין קיום לעולם

כיום שאנו רגילים כל כך לאור של הזוהר והחסידות, קשה לנו להבין כיצד חשבו חז"ל שעתידה תורה שתשכח מישראל ואם כן לא תבוא גאולה ולמעשה העולם יחרב, אבל באמת כן הוא, שמחמת שכל תיקון העולם תלוי בעם ישראל, ממילא כשראו חז"ל שגם

אחרי שהקב"ה החזיר את עם ישראל ובנה להם בית שני, אף על פי כן הם חטאו, אם כן לא תתכן שוב גאולה.

כי זהו יסוד שיש לדעת, שכל העולם תלוי בבחירה של כל אחד מעם ישראל, כמו שמובא בחז"ל על הפסוק **"בְּרֹאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ"** (בראשית א, א) - בשביל ישראל שנקראו ראשית. אם כן, מאחר שכל הבריאה היא בשביל ישראל, יכולים הם גם להחריב את העולם ח"ו בבחירתם הרעה.

למה הדבר דומה? לאב שנתן מתנה לבנו הקטן, ובנו זרק ואיבד את המתנה, ואם כן מה עוד אפשר לעשות, מאחר שהוא איבד את מה שקיבל בידיו? כך הקב"ה נתן את הבחירה שבה תלוי התיקון של כל העולמות בידיים של עם ישראל.

לפי זה מובן מאוד מדוע הקב"ה כביכול עומד ומזהיר בתורה בהזהרה אחר הזהרה לשמור את התורה, וכביכול דוחק בנו להבין שמעשינו אינם סתמיים, כי הוא בחר בנו לעם, ואנחנו אלה המוציאים את הרצון שלו לפועל, ואנו צריכים לראות שכל העולם נברא למטרה מסוימת שהיתה לו בראשית בריאת העולם, ומטרה זו צריכה להתגלות, והקב"ה מבקש מאיתנו - תדאגו שזה יקרה! כי אם לא, רח"ל לא תתקיים הבריאה.

כיום אחרי התגלות אורות כאלה נשגבים, אנו יודעים שתמיד הרחמים של הקב"ה הם מעל לכל הדינים ומעל לכל הקטרוגים, ותמיד הקב"ה מוצא איזה "שביל מן הצד" לסדר הכל אחרת, ואף להפוך את הקלקולים הגדולים ביותר לתיקונים, והוא בחר ברבי שמעון בר יוחאי שישנה את המציאות ויביא את הגילויים החדשים שעל ידם התורה לא תשכח מישראל על אף הגלות וההסתרה.

כעת עומד רבינו לחבר את שתי הראיות ביחד, ולכן הוא פותח בדברי התעוררות שנשים לב היטב לדברים הנפלאים, איזה דבר נפלא מוסתר כאן בפסוק **"כי לא תשכח וכו"**, ואומר כמה מלים שמטרתם להסב את תשומת לבנו לעומק הדברים הנפלאים: **וְעֵתָהּ בּוֹא וְרֵאָה וְהִבֵּן נִפְלְאוֹת נִסְתָּרוֹת שֶׁל תּוֹרַתְנוּ הַקְדוֹשָׁה** -- בא! וראה! והבן!

כאשר חז"ל בגמרא רוצים להביא ראיה לדבר מה, הם אומרים **"תא שמע"**, כלומר בא ותשמע, ובירושלמי ובזוהר אומרים **"תא חזי"**, כלומר בא ותראה. וידוע שנקודת השמיעה באוזן היא יותר נמוכה מנקודת הראיה בעין - כך זה בגשמיות בגוף האדם.

כמו כן חוש השמיעה מועיל למרחק מוגבל, ואם נאמר שיהיה פיצוץ בירח, האוזן לא יכולה לקלוט את זה, אבל הראיה יכולה לראות גם עד לירח ויותר רחוק. מעל הראיה יש רק את השכל שיכול להשיג גם מה שהעין לא יכולה לראות, ולכן המוח נמצא למעלה מהעיניים בראשו של האדם.

וזה סוד מה שמובא בכתבי האר"י הקדוש, שכאשר רצה לגלות איזה דברים אמר **"דע"** - במוח.

רבינו מביא כאן את כל הביטויים השייכים לכל המדרגות - כשאומר "בוא" פירושו "תא שמע", וכשאומר "וראה" פירושו "תא חזי", וכשאומר "והבן" פירושו "דע!" - את הנפלאות של נסתרות תורתנו הקדושה!

כי על כן סמך רבי שמעון בן יוחאי עצמו על זה הפסוק כי לא תשכח מפי זרעו, כי באמת בזה הפסוק בעצמו מרמז ונסתר סוד הזה שעל ידי זרעו של יוחאי - שהוא רבי שמעון בן יוחאי - על ידו לא תשתכח התורה מישראל, כי סופי תבות של זה הפסוק כי לא תשכח מפי זרעו הם אותיות יוחאי, וזה שמרמז ומגלה הפסוק כי לא תשכח מפי זרעו, מפי זרעו דיקא, הינו מפי זרעו של זה בעצמו שהוא מרמז ונסתר בזה הפסוק שהוא התנא יוחאי, כי על ידי זרעו של יוחאי שמרמז בזה הפסוק בסופי תבות כנ"ל - שהוא רבי שמעון בן יוחאי - על ידו לא תשכח התורה. כי בזה דא יפקין מן גלותא כנ"ל -

היינו, באותו הפסוק ששם כתוב שהתורה לא תשכח, כתוב גם "מפי זרעו". הפשט של הפסוק הוא, שהתורה לא תשכח מפי זרעו של כלל עם ישראל, ושתמיד בכל מצב, יהיו עוד דורות נכדים ונינים וכו' שיזכרו את התורה. אבל באמת רמזו בפסוק גם על ידי מי יהיה זאת שלא תשכח התורה - על ידי זרעו של התנא שרמזו בפסוק שהוא יוחאי, וזה "מפי זרעו" של יוחאי לא תשכח התורה וכו'.

רמז עמוק לדרש הפסוק "כי לא תשכח מפי זרעו"

והנה, גם במשנה מופיע שמו של רבי שמעון בר יוחאי, אלא ששם תמיד מופיע בלא האות "א", כך: יוחי. אלא שבזהו הקדוש מופיע השם יוחאי עם "א". ויש כאן רמז לכך שרק משהגיע הזוהר לגילוי, וניתוסף האות "א", רק על ידי זה התורה לא תשכח פי זרעו, כי בלא האות "א" הפסוק כבר לא יוכל להידרש כמו שהוא נדרש לשיטת רבי שמעון בר יוחאי, שהרי אם נוריד מהפסוק את המילה שסופה "א", שהיא המלה "לא", על כורחך יישאר הפסוק כך: "כי תשכח מפי זרעו" ח"ו.

אבל משהגיע עת גילוי הזוהר ששם נוספה האות "א" לשמו של רבי שמעון בר יוחאי, אז כביכול נוספה המלה "לא" שסופה "א", ורק אז נעשה הגילוי הזה "כי לא תשכח מפי זרעו". וזה בדרך רמז המראה פלאי פלאות איך כל דבר רמזו בתורה בעומק לפנים מעומק, שדווקא על ידי גילוי הזוהר מתקיימת הדרשה כפשוטו שלא תשכח התורה, ונתבטל "עתידה התורה שתשכח מישראל".

כיצד למדים את המילה "לא" על פי חכמינו ביבנה

והנה יש לדקדק, שלפי מה שאמרנו שלולא שהיה גילוי הזוהר, שאז נוספה האות "א" לשמו של יוחאי, אזי היה חסר בפסוק המלה "לא" והיינו על כורחנו דורשים "כי תשכח

מפי זרעו", כמו שרבותינו ביבנה דרשו שהתורה עתידה להישכח. ואם כן צריכים לתרוץ איך יתכן זה, מאחר שאחרי הכל כתוב בפסוק "כי לא תשכח מפי זרעו" ואיך אם כן נדרוש שהיא תשכח, כלומר בלא המלה "לא", והרי היא כתובה שם!?

התירוץ הוא שבפסוק הזה גופא, באופן שכתוב "כי לא תשכח מפי זרעו", ישנה הוכחה שהתורה כן תשכח מישראל, וזאת דווקא אם נדרוש את הפסוק כמו חז"ל ולא כמו רבי שמעון בר יוחאי.

כי חכמי יבנה דרשו שמה שכתוב "כי לא תשכח" זה קאי על תחילת הפסוק "וענתה השירה הזאת לפניו כי לא תשכח מפי זרעו" - מה לא תשכח? השירה הזאת - דווקא השירה הזאת לא תשכח, אבל התורה כן תשכח, ונמצא שמה שכתוב "כי לא תשכח" זו ההוכחה שהתורה עצמה כן תשכח מאחר שצריך לומר שהשירה היא שלא תשכח.

וזאת משום השירה עצמה כתובה בתורה, ואם כל התורה לא עתידה להישכח, אין צורך לומר שהשירה לא תשכח, שהרי היא חלק מהתורה. ממילא אם הפסוק אומר על השירה שלא תשכח, זה משום ששאר התורה כן תשכח, ולכן צריך אני לומר לך שהשירה הזאת על כל פנים לא תשכח.

רק כאשר מגיע רבי שמעון ומשנה את המשמעות שהבינו חכמי יבנה, ואומר שמדובר על כך שכל התורה לא תשכח, ממילא זה משום שהאות "א" שבפסוק היא התוספת שנוספה לשמו בזוהר שעל ידי הזוהר לא תשכח התורה, ועל יד הזוהר המלה "לא" שבפסוק תהיה על התורה שלא תשכח, ולא על השירה שלא תשכח.

סוד שמו של רבי שמעון

והנה בנקודה זו סיים רבינו את המאמר שגילה לרבי נתן בעת שהיו בעגלה בדרכם מברסלב לאומן, ואז הגיב רבי נתן ואמר "רבי שמעון יש לו גם כן בודאי הנאה מזה, היינו מן זה החידוש הנפלא" (חיי מוהר"ן קפט).

כששמע רבינו את דברי רבי נתן אמר "כן", כמסכים שבודאי יש לו לרבי שמעון הנאה מזה, ואז אמר לו בא ואגלה לך עוד עניין על רבי שמעון, כי רבי שמעון הוא עניין אחר לגמרי ואגלה לך את הסוד של רבי שמעון בעצמו, דהיינו לא רק את הסוד של גילוי הזוהר שעל ידי זה לא תשכח התורה מישראל, אלא יש כאן עוד הרבה למעלה מזה, ואז אמר לו את המלים הבאות:

וְדַע שְׁסוּד רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּעַצְמוֹ הוּא מְרָמָז בְּפָסוּק אַחֵר כִּי יָדַע כִּי הִתְנַא הַקָּדוֹשׁ רַבִּי שְׁמַעוֹן הוּא בְּחִינַת (דְּנִיאל ד): עֵיר וְקָדִישׁ מִן שְׁמִיָּא בְּחִינַת רֵאשִׁי תְּבוּת שְׁמַעוֹן - המלים הללו הן מספר דניאל ופירושן: מלאך וקדוש מן השמים ירד, כלומר, רבי שמעון הוא מלאך וקדוש שירד מן השמים.

וזה בא להדגיש שרבי שמעון הוא לא רק תנא גדול, אלא ממש מלאך שירד מן השמים, כמו שכבר בארנו מעט את השליחות האלוקית של רבי שמעון, וזה רמזו בראשי התיבות של זה הפסוק מדניאל "עיר וקדיש מן שמיא נחית" שהם אותיות שמו "שמעון".

מלכות הרשעה וחזון נפילתה

נתבונן מעט בפסוק זה ובאיזה הקשר הוא מובא. ידוע שנבוכדנצר מלך בבל שלט על כל העולם שליטה מלאה, והיה אחד מארבעה אנשים שעליהם נאמר ש"מלכו בכיפה", היינו בכל מה שמתחת כיפת השמים (מסכת מגילה, יא).

בכוח הזה שנתן לו הקב"ה הוא הצליח לכבוש את ירושלים ולשלוט עליה ולהגלות את עם ישראל, ואז באמת כל העולם היה בשליטתו המוחלטת ומלך בתוקף גדול, כמובא בחז"ל שבזמן שמלך נבוכדנצר, אנשים פחדו אפילו לחייך ברחוב, מרוב אימת מלכותו.

היו לו לנבוכדנצר מלך בבל שרי מלוכה ויועצים שונים, וביניהם גם מחכמי היהודים - חנניה, מישאל ועזריה, ועוד היה שם נער ששמו דניאל, שכבר בנערותו שרתה עליו רוח הקודש, וזכה למעלה רוחנית גבוהה, וכמו שידוע לנו שכל מה שכתוב בספר דניאל נאמר ברוח הקודש עילאית.

פעם אחת חלם נבוכדנצר חלום שבו נראתה לו דמות נוראה של אדם שראשו מזהב, ידיו מכסף, רגליו מנחושת וכו', ולא ידע מה פשר הדבר. בבוקר התעורר וזכר את חלומו והבין שמראים לו משהו מהשמים.

ביקש נבוכדנצר את חכמיו שיפתרו את חליומו אך הם לא ידעו איך לפתור אותו, ואז קרא לדניאל וביקש שיבאר ויפרש לו את החלום שחלם. יש לדעת שלא היה זה מפני שראה בו פותר חלומות אלא רק מפני שידע שהוא נביא ובעל רוח הקודש.

ביקש דניאל שיספר לו את חלומו ואז יפרש לו אותו, אמר לו נבוכדנצר "לא! לא אספר לך את החלום! אתה הנך נביא ואתה תאמר גם את החלום וגם את פשרו!". שרתה אז רוח הקודש על דניאל וראה את כל חלומו של נבוכדנצר ואמר לו בדיוק מה חלם.

כשראה נבוכדנצר שדניאל ידע אף את חלומו ברוח קדשו, האמין גם לפתורנו שפתר לו.

אחרי כמה שנים חלם נבוכדנצר חלום נוסף, חלום נורא. ובחלומו והנה עץ שמגיע עד לב השמים, וענפיו מתפשטים תחת כל הרקיע, ועל ענפי העץ הוא רואה את כל סוגי הציפורים והעופות, וכולם מקננים שם בין ענפי העץ, ותחת העץ רובצות כל החיות והבהמות שישנן בעולם, כולן נחות בצל אותו אילן גדול. ועוד רואה נבוכדנצר שגדלים בעץ זה כל סוגי הפירות שישנם בעולם.

בעודו עומד ומתפעל מהמראה הגדול הזה והנה מלאך גדול יורד מן השמים "עיר וקדיש מן שמיא נחית", והמלאך אומר "גודו להאי אילנא" - תקצצו את האילן הזה! ונבוכדנצר עומד ורואה איך העץ הענק נקצץ מכל הכיוונים, משמאל ומימין, עד שנשאר רק מעט מגזע העץ כמצבה לזכר האילן שנעלם עם כל הציפורים וכל החיות וכל הפירות וכו' - דבר לא נשאר, רק נבוכדנצר העומד ליד גזע גדוע.

נבוכדנצר התעורר מהחלום ומיד הבהיל את דניאל אליו, והפעם לא ניסה אותו שיאמר לו מה החלום אלא סיפר לו את החלום בבהילות וביקש את פתרונו. מיד שרתה רוח הקודש על דניאל ואמר: בחלומך ראית את עצמך. אתה הוא העץ הגדול ששולט על כל העולם, וכל המזון והכלכלה של כל העולם תלוי בך, וכל העופות, הבהמות, החיות וכו', כולם תלויים בך, כי ה' נתן לך שליטה על כל העולם.

אבל אדוני המלך, כל זה נגמר! זהו זה! כי הגיע מלאך מן השמים שעל ידו אתה עומד להסתלק מן העולם, וכל המלכות שלך תקצץ, ולא יישאר לא ממך ולא ממלכות בבל דבר!

הצדקה מועלת אף לנבוכדנצר

נבוכדנצר מאוד נחרד וביקש מדניאל שיאמר לו עצה מה לעשות, ענה לו דניאל "ואת את חטאיך בצדקה פרוק" - את חטאיך הגדולים, שהחרבת את ביתו של הקב"ה והרגת חסידי עליון, תפדה בצדקה!

ואז פתח נבוכדנצר את כל אוצרותיו והתחיל לחלק לעניים - הן יהודים הן שאינם יהודים - כל מה שביקשו, ובכל מקום שידע שיש משפחה שקשה לה, תמך בה, וכך חילק צדקה למכביר, ובלבד שינצל מן הגזירה הרעה שתלויה מעליו.

על ידי פעולות אלו זכה נבוכדנצר לחיות עוד עשר שנים אחרי החלום, עד שהתקיימה הנבואה והוא וכל מלכותו נעלמו מן העולם והגדולה עברה לפרס ומדי.

במסכת סנהדרין מובא שלא הסכימו מן השמים עם דניאל במה שנתן עצה זו לנבוכדנצר, ואף כעסו עליו שגילה סוד זה לנבוכדנצר ובכך האריך את ימיו בעוד עשר שנים, בזמן שהיה אפשר כבר לכלותו לפני כן, שכך היה ראוי לרשע גדול כמותו, ומה ראה לגלות לו בזמן שהיה יכול לשתוק ולומר שאין מה לעשות כי כך נגזר משמים.

נפילת מלכות הרשעה בגלות הראשונה

על כל פנים, למדנו שהמלאך הקדוש שירד מן השמים היה מלאך הממונה להכניע את הראש של הסטרא אחרא, של מלכות הרשעה, שבאותו הדור היה נבוכדנצר שריכז את כל כוחות הטומאה.

יש לדעת, שאת עיקר חוזק כוח הטומאה שלו קיבל נבוכדנצר מעם ישראל, על ידי מה שנכשלו בזמן שבית המקדש היה קיים בעבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים. כי אלו העבירות הנוראות נתנו כוח להעצים את הסטרא אחרא ולתת לכוחות הטומאה שליטה בכל העולם, וכל הכוחות הללו התגלמו בסוף בדמותו של נבוכדנצר הרשע ומלכותו מלכות הרשעה.

אבל גם להם היה סוף ולא נשאר מהם דבר, וזה היה על ידי אותו מלאך. ואחרי כן באו מלכויות טובות יותר, שבדרך כלל הטיבו עם ישראל, מלבד המן הרשע שזמם מה שזמם וגם הוא נפל בבור אותו כרה כידוע.

כי במלכות שאחר מלכות בבל ניתנה לעזרא הרשות לעלות לירושלים ולבנות את בית המקדש, ואף שאחר כך עצרו את הבניה למשך כעשרים ושנים שנה, שוב בא דריוש ונתן רשות לנחמיה להצטרף לעזרא ולחדש את בנין ירושלים, עד שבאמת חזרו ובנו את בית המקדש השני ושבו מן הגלות לארץ ישראל לעוד תקופה של ארבע מאות שנה ועשרים שנה שבית המקדש השני היה עומד.

נמצא, שמאז שנבוכדנצר ומלכותו חלפו מן העולם, השתפר המצב הרוחני יותר ויותר, עד שעלו וחזרו לארץ ישראל.

מלכות הרשעה בחורבן בית שני

גם חורבן בית שני היה שוב על ידי החטאים והעוונות של ישראל, שנתנו כוח לקליפה הרומאית לשלוט בעולם. בתחילה היה הקיסר אספסיאנוס ואחר כך נהיה יותר גרוע, כמו שהארכנו בזה לעיל, שכשבא אדריאנוס נעשה המצב גרוע ושפל עד למאוד.

והעניין, שכמו שהטומאה התגלמה בנבוכדנצר לאחר חורבן בית ראשון, כך התגלמה באדריאנוס לאחר חורבן בית שני, ובו התרכזו כעת כל כוחות הטומאה והסטרא אחרא שהם הם מלכות הרשעה.

וכאן נכנס הסוד של "עיר וקדיש מן שמיא נחית" שהוא רבי שמעון שתפקידו היה למוטט את אדריאנוס ומלכותו, כדי שעם ישראל יוכלו לעסוק בתורה, וזו היתה כאמור כל עבודתו הרוחנית של רבי שמעון בר יוחאי - להכניע את מלכות הרשעה שהתגלמה ברומי.

לכן כששמע רבי שמעון שמדברים טובות על מלכות רומי, במה שבנו גשרים ובנו מרחצאות ושווקים וכו' (עיין שבת לג:), מיד הוא פסל זאת ואמר, שאת הגשרים לא נעשו למעננו אלא למענם כדי לגבות בהם אגרת מעבר, ואת המרחצאות עשו בשביל כל תאוותיהם וכו'.

בין אותם אנשים היה יהודה בן גרים ששמע את רבי שמעון שמגנה את מלכות רומי וסיפר זאת לאנשים ואלו סיפרו לאנשים אחרים עד שהגיע אל הקיסר הידיעה שרבי שמעון דיבר נגד המלכות.

מלכות זו, כמו הקומוניסטים אלפים שנה אחרי כן, לא הניחו לשום אדם לדבר רע נגדם, וממילא כששמעו שרבי שמעון דיבר נגדם בקשו לתפוס אותו והוא נאלץ לברוח.

בתחילה ברח רבי שמעון לבית המדרש, אבל לאחר זמן מה הוא פחד שיגלו אותו שם ולכן לקח את בנו רבי אלעזר וברח עמו למערה במדבר, ושם נחבא ועסק בתורה יומם ולילה במשך שנים עשרה שנה ביחד עם רבי אלעזר בנו.

רבי שמעון עסק במערה בהכנעת הסטרא אחרא

כל עסק התורה של רבי שמעון במערה ביחד עם בנו, היה בעומק כדי לתת כוח לעבודה הרוחנית הפנימית שבכוחה להכניע ולבטל את הטומאה הגדולה שישנה בעולם שהתגלמה אז בדמותו של אדריאנוס קיסר.

ובאמת אחרי שנים עשרה שנה בא אליהו הנביא ועמד בפתח המערה והכריז שמת המלך אדריאנוס ובטלו גזירותיו! משמע, שעבודתו הרוחנית של רבי שמעון נתנה את פירותיה, והוא גרם לכך שהמלך ימות וגם כל גזירותיו יתבטלו.

נמצא שאפשר היה כבר ללמוד תורה, ואפשר היה לצאת מן המערה, והכל כבר בסדר. ובאמת מאז הכל השתנה, כי אנטונינוס נעשה קיסר רומא והוא היה טוב ליהודים והיה חבר של רבי יהודה הנשיא, ויש דעה שבסוף ימיו הוא אף התגייר.

נמצא שרבי שמעון הכניע את כוח הטומאה באותו הדור ומאז היה טוב ליהודים, ויכלו לעסוק בתורה ומצוות, ולכן אז כבר קבלו הרבה ישוב הדעת ורבי יהודה הנשיא ערך את המשנה וכו'.

אמנם, עם ישראל היו עדיין תחת גלות אדום, אבל העבודה של רבי שמעון הצליחה להכניע את תוקף הטומאה, ועד עצם היום הזה הוא אותו מלאך "עיר וקדיש מן שמיא נחית" שעוסק בשמים בתפילה ותיקונים ועניינים שונים להכניע על ידם את הרע שבעולם, כדי שהתורה לא תשכח מפי זרעו.

כוחו של רבי שמעון נמשך לדורות

רבי שמעון בר יוחאי פועל בעולם שעוד צדיקים יקומו ויגלו את אור תורתו ויאירו לעם ישראל בכל מקום שהם, כמו האר"י הקדוש שפעל בעיקר בארץ ישראל, הבעל שם טוב הקדוש ורבינו הקדוש שפעלו באירופה, ובעוד מקומות ברחבי העולם תמיד ישנם צדיקים גדולים ומקובלים וקדושים, שהם ההוצאה לפועל של העיר וקדיש מן שמיא נחית.

וכך רבי שמעון ממשיך ועושה את העבודה הנוראה שמרומזת במלים "גודו להאי אילנא" עד עצם היום הזה, אלא שעושה את זה בכל מיני צורות ואופנים שונים שבהם העבודה של

הכנעת מלכות הרשעה יוצאת לפועל על ידי כל מיני צדיקים שכולם מתבססים על תורתו ואורו ונשמתו של רבי שמעון בר יוחאי.

יום ההילולא בל"ג בעומר

והעיקר ביום ההילולא של רבי שמעון בר יוחאי. הילולא פירושו חתונה, דהיינו שמחה עצומה כזו, שאילו היינו יכולים לראות מה שנעשה בשמים ביום זה, היינו מתבטלים במציאות מרוב השמחה והחדווה שיש שם, שכל הצדיקים של כל הדורות רוקדים ושמחים עם רבי שמעון בר יוחאי.

וסיבת השמחה היא מה שרבי שמעון עולה בכל שנה עוד מדרגה למעלה יותר. יש להבין שאין זו עליה במדרגה שאפשר למדוד או לשער כגון שעלה מעט למעלה ממה שהיה לפני כן, אלא העליה במדרגה של הצדיקים פירושה שכל מה שהיה עד עכשיו בטל ומבוטל לעומת המדרגה החדשה אותה הצדיק משיג בעלייתו בכל שנה.

כי בכל שנה הצדיק עולה ביום ההילולא שלו, ואזי כל התורה שידע עד עכשיו נחשבת לקלה, כמו שרבינו מביא בתורה ו' את דרשת חז"ל על הפסוק "אור יְקָרוֹת וְקִפְאוֹן" (זכריה יד, ו) - אור שהיה יקר בעולם הזה יהיה קל וקפוי (לשון צף) בעולם הבא (עיין פסחים נ.).

כל אדם שלומד תורה בעולם הזה, כאשר הוא מגיע אחר כך לעולם הבא הוא רואה שכל האופן שהוא תפס את התורה הוא לאו כלום לעומת מה שמשיג כעת ומה שאפשר להשיג עוד.

ושנה אחר כך, הוא רואה שגם מה שהשיג קודם הוא כאין ואפס לעומת מה שמשיג כעת, ומה שחשב שהוא הגן עדן והתענוג הגדול ביותר הוא נוכח שרק כעת הוא חש באמת מהו גן עדן.

וכך כל שנה מכפיל את השגתו בעשרות אלפי מונים ממה שידע קודם, עד כדי כך שכל מה שידע קודם נראה קפוי וקל, לעומת ההשגה החדשה שמשיג.

עליותיו של רשב"י

אם כן נשער בדעתנו - רבי שמעון בר יוחאי, שכבר עברו אלף ושמונה מאות שנה מהסתלקותו לשמי מרום, עולה מאז בכל שנה ושנה בכפולות שאי אפשר לשערן, ואם בהילולא שבשנה הקודמת הוא עלה להשגות שהכפילו עצמם פעם אחר פעם במשך כאלף ושמונה מאות שנה, מה אם כן הוא זוכה בשנה הנוכחית, כשכל מה שהשיג עד עתה מכפיל את עצמו בחזקה שבחזקה - ועל זה יש שמחה עצומה בשמים.

ומזה ממילא נשפע כל הכוח של רבי שמעון על כל מי שמשתתף בשמחה הזו, והזכות של רבי שמעון מתעוררת ומתעצמת לאין ערוך, ואז המלחמה שלו בסטרא אחרא מתחזקת בעוצמה נוראה, וכך הוא מכניע עוד יותר ויותר את מלכות הרשעה.

לכן רבי שמעון רצה שיבואו אליו ביום ההילולא כמו שגילה האר"י הקדוש שאמר, שזה רצונו של רבי שמעון שיבואו לשמוח עמו ביום ההילולא שלו, ולכן נוהג דבר זה מאות בשנים, ואלפים באים מרחבי העולם למירון ביום ההילולא, והעיקר ביום זה הוא רק לשמוח עם רבי שמעון.

כי העיקר הוא השמחה ביום זה, ואז הוא עת רצון ולכן גם מבקשים ומתפללים, ובפרט שמחמת השמחה נפתח הלב, אבל **העיקר הוא השמחה**, וגם מי שנשאר בביתו ומדליק נר לעילוי נשמתו של רבי שמעון, ושר זמר "בר יוחאי" ושמוח בשמחתו ומשתתף בהילולא ובשמחה הנוראה של עליונים ותחתונים, גם הוא נהיה חלק מהעילוי והעליה הגדולה שתיארנו.

ריקוד משמים

בעניין זה שמעתי מעשה על אחד מחסידי ברסלב שהיו בירושלים, רבי הירש ליפל ז"ל. רבי הירש עלה לארץ מאומן והיה מתבודד גדול, ואהב מאוד לנסוע למירון להשתטח על ציונו של רבי שמעון בר יוחאי, ובכל מיני הזדמנויות היה עולה למירון, ובפרט בל"ג בעומר אז היה עולה בשמחה גדולה להשתתף בהילולא.

מרוב רגילותו בנסיעות למירון, היתה לו לרבי הירש ליפל חזקה על אחד החדרים שיש על גג הציון הקדוש, שכשבנה רב אברהם גלנטי תלמידו של האר"י הקדוש ארבע מאות שנה לפני כן את המבנה המוכר לנו היום מעל המערה של רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו, בנה גם חדרים אלו שישמשו את הבאים להשתטח שם.

בכל ל"ג בעומר היה רבי הירש ליפל מסתגר בחדרו שעל הגג, ועושה שם את עבודתו בקודש, בשמחה וריקוד וכו', כאשר עמו היה מגיע עוד יהודי שהיה נלווה אליו לשמשו.

לאחר פטירתו של רבי הירש ליפל ירש אותו יהודי את החזקה על החדר, וגם הוא היה משתכן שם כשהיה עולה ביום ההילולא למירון.

פעם אחת, אחרי שהרבה בעבודת ה', בריקודים ותפילות וכו' בפרט שהיה זה אחר שהשכים באשמורת, עלה לחדר לפוש מעט. כמובן שמחוץ לחדר השמחה המשיכה והרקיעה שחקים, התזמורת לא הפסיקה לנגן להמוני עם ישראל הרוקדים ומפזזים בשמחת אין קץ, ומתוך כל ההמולה והרעש הניח ראשו לישון.

אותו יהודי נרדם מתוך הריקודים והשמחה והזמרה, וכך גם מתוך שנתו המשיך כמו בהקיץ לראות את הריקודים והשמחה, והנה הוא רואה את רבי הירש ליפל רוקד שם עם הציבור, כולו מאיר ולבוש בגד לבן כמו קיטל של יום כיפורים, ומפזז בשמחה עצומה עם כולם.

שאל אותו היהודי: "רבי הירש, הלא נפטרת כבר? איך הגעת לכאן?"

ענה לו רבי הירש ליפל: "כל ימי הייתי מקפיד בכל יום ל"ג בעומר לבוא ולשמוח בשמחתו של רבי שמעון בר יוחאי, ולכן גם היום יום ההילולא ניתנה לי רשות לבוא ולרקוד ולשמוח עמו! ודע לך! שלא רק אני באתי מן השמים, אלא עוד רבי רבבות צדיקים יורדים עכשיו מן השמים בל"ג בעומר למירון לרקוד ביחד ולשמוח בשמחתו של רבי שמעון בר יוחאי!"

"אילו היית יכול, היית רואה שכל ההרים שסביב הציון הקדוש, כולם מלאים בנשמות הצדיקים שירדו מגן עדן לשמוח בשמחתו של רבי שמעון בר יוחאי!".

אותו יהודי התעורר מהחלום, ומיד רץ לחצר ואף שראה את אותו מראה שראה בחלום, איך שכולם רוקדים ושמחים, אבל את רבי הירש ליפל הוא כבר לא ראה שם, כי כבר היה ער.

מעשה זה ממחיש את גדולת יום ההילולא של רבי שמעון בר יוחאי ואיזו זכיה נפלאה הוא להשתתף בזה, שמלבד במצווה הגדולה שיש בזה, גם נשפע על האדם זכותו של רבי שמעון בר יוחאי, ובודאי כל הבקשות שמבקשים ביום המיוחד הזה כולן מתקבלות.

[כל הקטע האחרון נאמר בהקשר ליום ההילולא שהתקיים בעת אמירת השיעור]

וכו' - הסיום "וכו" מגלה שבאמת רבינו אמר אז עוד דברים שלא הודפסו, וזאת משום שרבי נתן לא רצה להדפיס אותם בליקוטי מוהר"ן, בשביל לא לתת לחולקים עילה לחלוק יותר, ורק בספר חיי מוהר"ן בשיחה הנ"ל (סימן קפט) מובא שאחרי שאמר את ראשי התיבות של רבי שמעון, אמר "ועכשיו יש נחל נובע מקור חכמה" שהוא ראשי תיבות שמו כידוע

כי העבודה של רבי שמעון נמשכת בכל הדורות כאמור לעיל, וזה נעשה דרך כל הצדיקים שבכל הדורות, ובעיקר על ידי הצדיקים הגדולים במעלה יחידי הדורות, שלכן אמר רבינו בפירוש שכעת הוא ממשיך את עניינו של רבי שמעון, כי כעת הנחל נובע מקור חכמה ממשיך את העיר וקדיש מן שמיא נחית.

וכמו שאחד מגדולי הצדיקים אמר רמז בדבר, שהמלים "רבי שמעון בן יוחאי", הם **בדיק** במספר "רבי נחמן בן שמחה" (665) לרמז שפעולתם היא אותה פעולה ממש, אלא שהפעולה של רבי שמעון בר יוחאי ממשיכה בדורות אלו על ידי רבי נחמן יחד עם כל הצדיקים שמגלים את אור התורה שעליה אמר רבי שמעון "בהאי חיבורא דאיהו ספר הזוהר יפקון בה מן גלותא".

כי עניינו של רבינו אינו רק להקים עוד חצר חסידית, אף שזה דבר חשוב בפני עצמו, אלא כל עניינו להמשיך בהכנעת הרע והטומאה, וכל המאמרים שגילה ונכתבו בספר ליקוטי מוהר"ן קמא ובליקוטי מוהר"ן תנינא, זה כל עניינם, להכניע את כוחות הרע - ואינם רק ידע וחידושי תורה, אלא יש בהם אור גדול ונורא שמי שמתחבר לזה, גורם להכניע את כל הרע שבעולם.

כי האור שבתורת רבינו מכניע את הרע של כל אחד וכך הולך ונכנע הרע של כל העולם, ואז יכולים ישראל להמשיך ולהתחזק בתורה ולקיים "כי לא תשכח מפי זרעו". וכעת מקושר היטב ומובן מה שצוין בתחילת דברינו, מדוע רבי נתן העמיד תורה זו לפני תחילת הספר ליקוטי מוהר"ן, לרמז שכעת הספר ליקוטי מוהר"ן הוא המשכת אותו עניין של "כי לא תשכח מפי זרעו".

לְכוּ חֲזוּ מִפְּעֻלֹת ה' הַתַּגְלִיּוֹת בְּפֶלֶא מְסוֹד גְּדֻלַּת הַתִּנָּא הָאֱלֹקִי רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי ז"ל:

רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי. הִבְטִיחַ שֶׁלֹּא תִשְׁתַּכַּח תּוֹרַת מִיִּשְׂרָאֵל עַל יָדוֹ. כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ, זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָּה (שְׁבַת קלח:): 'כְּשֶׁנִּכְנְסוּ רַבּוֹתֵינוּ לְכַרֵּם בְּיָבֵנָה אָמְרוּ: עֲתִידָה תּוֹרַת שְׁתִּשְׁתַּכַּח מִיִּשְׂרָאֵל וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי שֶׁלֹּא תִשְׁתַּכַּח. שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זֵרְעוֹ". וְכַמּוּבָא בְּזֹהַר (נֶשָׂא ככד:): 'בְּהָאִי חֲבוּרָא דְּאִיהוּ סִפְרָא הַזֶּהָר יִפְקֹון בֵּה מִן גְּלוּתָא:

וְעַתָּה בּוֹא וְרֵאָה וְהָבֵן. נִפְלְאוֹת נִסְתָּרוֹת שֶׁל תּוֹרַתֵנוּ הַקְדוּשָׁה. כִּי עַל בֶּן סָמֹךְ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי עֲצָמוֹ עַל זֶה הַפְּסוּק כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זֵרְעוֹ. כִּי בְּאֵמַת בְּזֶה הַפְּסוּק בְּעֲצָמוֹ. מְרַמֵּז וְנִסְתָּר סוּד הַזֶּה. שֶׁעַל יְדֵי זֵרְעוֹ שֶׁל יוֹחָאִי. שֶׁהוּא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי. עַל יָדוֹ לֹא תִשְׁתַּכַּח הַתּוֹרָה מִיִּשְׂרָאֵל. כִּי סוּפֵי תַבּוֹת שֶׁל זֶה הַפְּסוּק: כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זֵרְעוֹ הֵם אוֹתִיּוֹת יוֹחָאִי וְזֶה שְׁמַרְמְזוֹ וּמַגְלִה הַפְּסוּק, כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זֵרְעוֹ, מִפִּי זֵרְעוֹ דִּיקָא הֵינּוּ מִפִּי זֵרְעוֹ שֶׁל זֶה בְּעֲצָמוֹ שֶׁהוּא מְרַמֵּז וְנִסְתָּר בְּזֶה הַפְּסוּק. שֶׁהוּא הַתִּנָּא יוֹחָאִי. כִּי עַל יְדֵי זֵרְעוֹ שֶׁל יוֹחָאִי שְׁמַרְמְזוֹ בְּזֶה הַפְּסוּק בְּסוּפֵי תַבּוֹת כְּנ"ל. שֶׁהוּא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי. עַל יָדוֹ לֹא עַל יָדוֹ לֹא תִשְׁכַּח הַתּוֹרָה. כִּי בְּזֹהַר דָּא יִפְקֹון מִן גְּלוּתָא כְּנ"ל:

וְדַע שֶׁסּוּד רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּעֲצָמוֹ. הוּא מְרַמֵּז בְּפְסוּק אַחֵר. כִּי דַע כִּי הַתִּנָּא הַקְדוּשׁ רַבִּי שְׁמַעוֹן הוּא בְּחִינַת (דְּנִיאל ד): 'עִיר וְקָדִישׁ מִן שִׁמְיָא נְחִית רָאשֵׁי תַבּוֹת שְׁמַעוֹן וְכו'.